

KS. ZBIGNIEW KRZYSZOWSKI

DUCHOWOŚĆ MISYJNA W *REDEMPTORIS MISSIO* JANA PAWŁA II

Jan Paweł II w encyklice *Redemptoris missio* poświęcił cały ósmy rozdział problematyce duchowości misyjnej¹ Jest to pierwszy tak wysokiej rangi dokument Kościoła, który podejmuje w sposób wyczerpujący wspomniane zagadnienie² Niniejsza analiza problematyki duchowości misyjnej w encyklice *Redemptoris missio* będzie koncentrować się wokół trzech zagadnień: konieczności duchowości misyjnej, jej specyfiki oraz wymiarów tejże duchowości.

I. KONIECZNOŚĆ DUCHOWOŚCI MISYJNEJ

Jan Paweł II w encyklice *Redemptoris missio* stawia tezę, że duchowość stanowi fundament wszelkiej działalności misyjnej³ Bez niej, jakiegokolwiek działanie tych, których Bóg powołał, aby byli misjonarzami, byłoby narażone na stagnację.

Ks. dr ZBIGNIEW KRZYSZOWSKI – starszy wykładowca w Katedrze Eklezjologii Fundamentalnej Instytutu Teologii Fundamentalnej KUL; adres do korespondencji: ul. Radziszewskiego 7, 20-039 Lublin; e-mail: krzyszow@kul.lublin.pl

¹ Por. Jan Paweł II. *Encyklika Redemptoris Missio* nr 87-91. W: *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*. T. 1. Przyg. zespół pod kier. S. Małysiaka. Kraków 1996 s. 377-460 (dalej RMis).

² Zagadnienie duchowości misyjnej podejmował List apostolski Benedykta XV *Maximum illud*. ASS 11(1919) s. 440-455; tekst polski w: *Breviarium Missionum. Wybór dokumentów Kościoła dotyczących dzieła misyjnego*. Cz. I. Warszawa 1979 nr 171-192.

³ Por. RMis 87.

Duchowość rozumiana jest najczęściej jako element ludzkiej natury przeciwny cielesności⁴ H. Langkammer, rozważając biblijne podstawy duchowości, przytacza różne jej definicje, ze wskazaniem na harmonię między najbardziej wewnętrznym życiem człowieka a jego aktywnością zewnętrzną. W odniesieniu do chrześcijaństwa duchowość jest rozumiana jako współdziałanie wysiłku człowieka z łaską Ducha Świętego i wyraża się w pobożności z całą sferą cielesno-materialną człowieka⁵ Według S. Witka „duchowość chrześcijańska jest częścią życia kulturalnego i nie utożsamia się z całością życia duchowego, a w pewnym sensie przekracza jego naturalne wymiary. Jest ona również czymś wyższym niż samodoskonalenie siebie czy altruistyczne poświęcenie dla innych ludzi, choć są to wyżyny ludzkiej wielkości duchowej, których wartości nie należy kwestionować”⁶ Duchowość jest w pewnym sensie sumą religijnych doświadczeń Boga, „chodzeniem w Duchu” (1 Kor 6, 17; 2, 13-15; 9, 11; 14, 1).

Konieczność duchowości misyjnej opatrywano w przeszłości potrzebą rozważań na temat życia modlitwą oraz wypracowania cnót potrzebnych misjonarzom⁷ Pomagały w tym różne szkoły duchowości: benedyktyńskiej, ignacjańskiej, franciszkańskiej, dominikańskiej, karmelitańskiej itd. Różnice między tymi szkołami wywodzą się z trzech źródeł: a) z różnorodności powołań w Kościele; b) z wielości dróg, jakimi Bóg prowadzi poszczególnych ludzi do świętości; c) z inności koncepcji zdążania do świętości; specyficznych form modlitwy; promowanych cnót; praktykowanych ćwiczeń duchowych i preferowanych nabożeństw (J. de Guibert). Szkoły duchowości odpowiadały zwykle potrzebom Kościoła w jakimś szczególnym okresie dziejów. Każda ze szkół czerpała inspirację z Ewangelii, dlatego wszystkie zawierają istotne elementy duchowości. Nie stoją one w opozycji jedna do drugiej ani nie odrzucają i nie umniejszają jakiegoś elementu z tej tylko racji, że przykładają do niego mniejszą wagę niż inne szkoły. Cel wszystkich szkół jest jeden i ten sam: „zakosztowanie” miłości Bożej w całym życiu człowieka oraz osiągnięcie zbawienia.

⁴ Por. M. Chmielewski. *Duchowość*. W: *Leksykon duchowości katolickiej*. Red. M. Chmielewski. Lublin–Kraków 2002 s. 226.

⁵ H. Langkammer. *Biblijne podstawy duchowości chrześcijańskiej*. Wrocław 1987 s. 9.

⁶ S. Witka. *Teologia życia duchowego*. Lublin 1986 s. 15.

⁷ J. A. McCoy. *Advice from the Field*. Baltimore 1962. W rozdziale „Życie duchowe misjonarza” autor porusza następujące tematy: potrzeba świętości życia, misjonarskie podejście do życia duchowego, cnoty misjonarskie, misjologia duchowa, misjonarska gorliwość, przykład Chrystusa, formacja misyjna Chrystusa, nabożeństwo misjonarza do Najświętszej Maryi Panny.

Istnieje także inny typ ujmowania duchowości, bez dzielenia na poszczególne szkoły. Przyjmuje on, że prawdziwa jest tylko jedna chrześcijańska duchowość, a mianowicie życie w Chrystusie. Wszelkie różnice spowodowane są przez czynniki zewnętrzne, wynikające z uwarunkowań historycznych, ze szczególnego charyzmatu jednostki lub specyfiki zgromadzenia zakonnego. Odmienności w praktykach, formach medytacji są powierzchowne i mają swoje źródło w określonej epoce (L. Bouyer).

II. SPECYFIKA DUCHOWOŚCI MISYJNEJ

Celem bliższego przyjrzenia się specyfice duchowości misyjnej należy przeanalizować różnice między duchowością chrześcijańską a duchowością misyjną. Obydwa typy duchowości dotyczą doświadczenia Boga przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym odnośnie do życia modlitwy i apostołatu. Duchowość chrześcijańska zawiera kilka elementów specyficznych: doświadczenie Trójjedynego Boga, pielęgnowanie ducha modlitwy, apostołatu i ascezy. Kroczenie drogą tej duchowości prowadzi do świętości i dojrzałości chrześcijańskiej, którą Sobór Watykański II określił jako podążanie drogą wiary żywej, wzbudzającej nadzieję i działającej przez miłość, stosownie do własnych darów i zadań⁸

Duchowość misyjna jest zbudowana na ogólnej duchowości chrześcijańskiej i zawiera nie tylko pewne jej elementy, ale także inne, właściwe powołaniu misyjnemu. Duchowością misyjną kieruje Duch Święty i pójście wyznaczoną przez Niego drogą wymaga absolutnej Jemu uległości. Tylko pokorne korzystanie z Jego łaski i światła uzdalnia pracowników Winnicy Pańskiej do mężnego świadczenia o Chrystusie poprzez działalność ewangelizacyjną. To Chrystus jest wzorem na drodze misyjnej. On został posłany przez Ojca do owiec, które poginęły, a dla których stał się najlepszym Pasterzem. Dla wypełnienia trudnego zadania ewangelizacyjnego konieczne jest ściśle wewnętrzne zjednoczenie z Chrystusem, to jest wyrzeczenie się wszelkich dóbr, by być wolnym do głoszenia Ewangelii. Misjonarz doznaje umacniającej obecności Chrystusa, by stać się znakiem miłości Boga w świecie. Chociaż duchowość chrześcijańska ma wymiar misyjny, duchowość misyjna w całej swojej specyfice jest przeżywaniem tajemnicy Chrystusa jako „Tego, który

⁸ KK 41.

został posłany, by ewangelizować”⁹ Duchowość misyjna jest także życiem wewnętrznym całkowicie skierowanym na niechrześcijan, zaś główna jej troska, to przeprowadzanie ludzi z niewiary do wiary w Jezusa Chrystusa. Właśnie to zorientowanie życia i nastawienie misjonarskie określają duchowość misyjną i odróżniają ją od duchowości chrześcijańskiej w sensie ogólnym.

Duchowość misyjna zależy od poziomu zaangażowania w sprawy misji. Można wyróżnić cztery stopnie uczestnictwa w szerzeniu Ewangelii:

1. *Misyjność powszechna*. Chrześcijanin ze względu na przynależność do Chrystusa przez chrzest jest misjonarzem. Duchowość każdego posiada zatem wymiar misyjny; wszyscy bowiem biorą udział w budowaniu Królestwa Bożego.

2. *Misyjność duchowa*. Realizują ją chrześcijanie, których życie wewnętrzne, modlitwa i asceza są ukierunkowane na szerzenie Ewangelii wśród niechrześcijan (taka była np. duchowość misyjna św. Teresy od Dzieciątka Jezus).

3. *Misyjność animacyjna*. Misjonarzami są ci, którzy angażują się w animację misyjną, wspierającą szerzenie Ewangelii wśród niechrześcijan (np. Paulina Jaricot).

4. *Misyjność bezpośrednia*. Duchowością misyjną odznaczają się również ci, którzy oprócz modlitwy, ascezy i animacji misyjnej zostali obdarzeni specyficznym powołaniem misyjnym i są zaangażowani w działalność misyjną poprzez przepowiadanie Ewangelii wśród niechrześcijan i budowanie nowych wspólnot chrześcijańskich¹⁰

Gdy mówimy o duchowości misyjnej, z reguły mamy na myśli duchowość tej ostatniej grupy – „misjonarzy na całe życie, którzy poświęcali się [...] dzięki szczególnemu powołaniu”¹¹

III. GŁÓWNE ASPEKTY DUCHOWOŚCI MISYJNEJ

Duchowość misyjna jest odpowiedzią na specyficzne powołanie misyjne, otrzymane, przyjęte i radośnie przeżywane przez chrześcijanina, naśladowającego Jezusa-Misjonarza w modlitwie, apostołacie, samozaparciu i stosownej do tego życia i działania ascezie. Tak rozumiana duchowość misyjna nie

⁹ N. Contran. *Duchowość misyjna*. W: *Kościół misyjny. Podstawowe studium misjologii*. Red. S. Karotempler. Przeł. R. Dziura, A. Halemba. Warszawa 1997 s. 148 n. Por. RMis 88.

¹⁰ Tamże.

¹¹ RMis 27.

ogranicza się do kapłanów i zakonników, ale może być praktykowana przez wszystkich chrześcijan. Charakterystycznymi cechami takiej duchowości są: uległość Duchowi Świętemu, wewnętrzne zjednoczenie z Chrystusem i chęć naśladowania Go, umiłowanie Kościoła, który posyła misjonarza, wysoki poziom modlitwy, ascezy i miłość do ewangelizowanych.

1. Uległość Duchowi Świętemu. Zdaniem Jana Pawła II pierwszą charakterystyczną cechą duchowości misyjnej jest uległość Duchowi Świętemu, gdyż to On „wzmacnia siły wewnętrznego człowieka” (Ef 3, 16)¹² Misja jest bowiem owocem „dynamicznego impulsu samego Ducha”¹³ On działa zarówno w misjonarzu, jak też w tych, do których posłany kieruje słowo Boże. Dla Apostołów napełnienie Duchem Świętym i stałe prowadzenie przez Niego było najważniejsze przy wyborze zarówno osób, jak i dróg oraz metod ewangelizacji¹⁴ Podobnie misjonarz, jeżeli ma nieść światu światło Ewangelii musi żyć w ściślejszej zażyłości z Duchem Świętym, być Jego nosicielem, musi nieustannie otwierać się na Niego i dać się przez Niego kształtować oraz przyjmować z ufnością Jego dary. Tylko wtedy może zapraszać innych, aby uczynili to samo.

2. Wewnętrzne zjednoczenie i naśladowanie Chrystusa. Fundamentem, drogą i treścią duchowości misyjnej jest wewnętrzne zjednoczenie z Chrystusem, naśladowanie Go oraz pójście za Nim (*sequela Christi*) jako pierwszym i najważniejszym Misjonarzem posłanym przez Boga (J 20, 21)¹⁵ Misjonarz działa w imieniu Chrystusa, reprezentuje Go, nieustannie o Nim świadczy. Musi być ściśle z Nim zjednoczony, aby nie utracić podobieństwa do Niego. Proces ten powinien być do tego stopnia wcielany w życie misjonarza, żeby prawdziwymi okazały się słowa, że kapłan to *alter Christus*, a takie wyróżnienie bardzo zobowiązuje¹⁶ Jan Paweł II, podobnie jak czyniono to w historii, łączy ideę naśladowania Chrystusa z koniecznością zachowywania przykazań. W nauczaniu Kościoła przykazania to „znaki”, „wskazówki”, „ślady”, jakie Bóg zostawił ludziom, aby łatwiej było im do Niego powrócić. Możliwość stąpania po śladach Boga jest równocześnie Jego darem i zadaniem dla człowieka. Przykazania, związane z ideą naśladowania Chrystusa i procesem osobistej formacji sumień, ukazują kierunek,

¹² RMis 87.

¹³ RMis 23.

¹⁴ RMis 24.

¹⁵ RMis 88.

¹⁶ DK 2; KKK 1563.

w jakim misjonarz może i powinien podążać. Słowa Mistrza nie pozostawiają cienia wątpliwości: „beze Mnie nic nie możecie uczynić” (J 15, 5).

3. Umiłowanie i „zmysł” Kościoła. Duchowość misyjna charakteryzuje się głębokim umiłowaniem Kościoła, a nawet jego kontemplacją (łac. *contemplatio* to przyglądanie się, oglądanie, rozmyślanie, modlitwa wznosząca się ponad rozumowanie i tematyczne rozważanie, prowadzące do prostego trwania w wierze i miłości wobec Boga, który się człowiekowi udziela)¹⁷ Kościół jest społecznością założoną przez Jezusa Chrystusa dla udoskonalania ludzi, uświęcania ich i prowadzenia do Boga. Tym samym może być przedmiotem kontemplacji, bo jak twierdził św. Tomasz: „Kontemplacja, to proste i intuicyjne patrzenie na Boga i na rzeczy Boże, pochodzące z miłości i do miłości prowadzące”¹⁸ Misjonarzem może być tylko ten, kto jest wysłany przez Kościół, dlatego winien być to człowiek zdolny do miłowania Kościoła i charakteryzować się „zmysłem Kościoła” (*sensus Ecclesiae*), czyli pewnym wyczuciem jego Boskiej istoty¹⁹ Kontemplacja Kościoła ze swej natury musi być wielopłaszczyznowa i może przebiegać na różne sposoby²⁰ Żeby osiąść świadomość Bożej bliskości w Kościele i miłością przeżyć prawdę o tym, że Kościół jest Bożą instytucją, chociaż składa się z osób żyjących w świecie i posiada widzialne struktury, trzeba wyjść od dogłębnego poznania tej rzeczywistości.

4. Modlitwa i kontemplacja. Misjonarz, wzorujący się na Jezusie Chrystusie, powinien być człowiekiem modlitwy, kontemplacji i czynu, działalność misyjna bowiem nie opiera się tylko na ludzkich siłach²¹ Jan Paweł II w encyklice *Redemptoris missio* zachęca misjonarzy do nieustannej modlitwy po to, by zakładane przez nich wspólnoty chrześcijańskie stawały się „prawdziwymi szkołami modlitwy”²² Przyjaźń z Chrystusem nawiązuje się w dialogu modlitewnym, toteż Papież, dostrzegając w osobach poświęcających się misjom ich zażyłość z Chrystusem, stawia przed nimi radykalny warunek modlitwy, bez której życie duchowe nie ma sensu, a wszelka działalność skazana jest na bezowocność. W modlitwie widzi Jan Paweł II anti-

¹⁷ RMis 89.

¹⁸ Św. Tomasz. *Summa theologiae* II-II. 180. 3.

¹⁹ Por. J. Gajda. *Misyjna duchowość*. W: *Leksykon duchowości katolickiej*. Red. M. Chmielewski. Lublin–Kraków 2002 s. 542-545.

²⁰ D. Olszewski. *Kontemplacja*. W: *Słownik teologiczny*. Red. A. Zuberbier. Katowice 1988² s. 244.

²¹ RMis 91.

²² RMis 91; Jan Paweł II. List apostolski *Tertio millennio ineunte* (TMI) 33.

dotum na kryzysy życia misyjnego, niepewność, utratę tożsamości. Modlitwa zapładnia do działania apostołskiego i ukierunkowuje wszelką działalność teocentrycznie. Modlitwa jest aktem Bosko-ludzkiego działania. Od starożytności chrześcijańskiej uważano, że modlitwa ma być „urzeczeniem serca”²³, że jest to codzienna, nieustanna rozmowa z Bogiem o wszystkim, zwrócenie się z prośbą do Boga, oddanie się do Jego dyspozycji, składanie Mu chwały, uznanie Jego pierwszeństwa we wszystkim. Już Klemens Aleksandryjski sformułował jej definicję: „Modlitwa, ośmieliłbym się wyrazić, jest rozmową z Bogiem”²⁴ Oczywiście treść, ukierunkowanie i zewnętrzne uwarunkowania modlitwy są zależne od prowadzonej działalności misyjnej. W modlitwie misjonarz rozpoznaje i znajduje odpowiedzi na trudności osobiste i misyjne.

5. Asceza. Jan Paweł II przypomina, że misjonarz, który naśladuje Jezusa w przepowiadaniu Królestwa Bożego, musi praktykować ascezę²⁵ Misjonarz nie zdobędzie samoświadomości posłannictwa bez ducha ofiary, bez chęci dźwigania ciężaru Krzyża (*pondus Crucis*), przejawiającego się zwłaszcza w umartwieniu, wyrzeczeniu, samozaparcu. Asceza to ważny aspekt drogi do doskonałości, której misjonarz nie może podjąć bez wyrzeczeń i walk z wszelkiego rodzaju pragnieniami i żądzami, które kazałyby mu szukać dóbr tego świata i w ten sposób stałyby na przeszkodzie jego duchowego wzrostu. „Duchową walkę”, o której mówią mistrzowie ascezy, musi podjąć każdy uczeń Chrystusa. Żeby wypracować w sobie ducha ascezy zawsze potrzebna jest postawa otwarcia i współpracy z łaską, pochodzącą również od Tego, który jest sprawcą „i chcenia, i działania” (Flp 2, 13), ale który domaga się także umartwienia i samodyscypliny. Duch ascezy ujawnia się także w unikaniu pokusy szukania samego siebie, samozadowolenia oraz stawiania siebie na pierwszym miejscu. Trzeba przyjmować bez „targowania się” wolę Boga, we wszystkim szukając Jego chwały. Dlatego nieprzywiązywanie się do dóbr niekoniecznych, posłuszeństwo przełożonym i czystość, zgodnie z wybranym stanem życia, to specyficzne formy misyjnej ascezy. Duch ascezy wiąże się także ze znoszeniem trudności w posługiwaniu innym, niedogodności wypraw misyjnych, niezrozumieniem ze strony współpracowników, gotowością prowadzenia dialogu, a nie konfrontacją, rezygnowaniem

²³ TMI 33.

²⁴ F. Drączkowski. *Znaczenie słów Klemensa Aleksandryjskiego „modlitwa jest rozmową z Bogiem” w ich kontekście bliższym i dalszym.* „Tarnowskie Studia Teologiczne” 8:1981 s. 130.

²⁵ RMis 88.

z własnych ambicji, radosnym dzieleniem się bogactwem kulturowym i ekonomicznym oraz współpracą z innymi misjonarzami²⁶

6. **Miłość pasterska.** Spośród wielu tytułów, którymi posługiwał się Jezus Chrystus – Mesjasz, Król, Syn Człowieczy, Mistrz, Nauczyciel, Pasterz – szczególnie bliski powołaniu misyjnemu jest ten ostatni. Nie przewodnik, nie przywódca, nie władca, nie strażnik, ale pasterz uosabia te cechy, jakimi dobry misjonarz powinien emanować na tych, do których został posłany. To miłość pasterska, znajdująca się w centrum duchowości misyjnej, uzdalnia misjonarza, by pójść za zaginioną owcą aż do poświęcenia życia włącznie.

Wielcy misjonarze w historii Kościoła umieszczali miłość pasterską powyżej wszystkich innych trosk ewangelizacyjnych. Aby móc głosić każdemu bratu, że jest kochany przez Boga i że on sam może kochać, misjonarz musi stawać się takim, jak ci, do których został posłany, musi dawać świadectwo miłości względem wszystkich, poświęcając życie dla bliźniego²⁷ Jezus nie mówił swoim słuchaczom: przyjmę waszą ludzką naturę, jeśli staniecie się roztropniejsi i nabędziecie więcej oglądy. Zaakceptował nas takimi, jakimi jesteśmy, i stał się ubogim ze względu na nas (Flp 2, 7-8). Chociaż zdawał sobie sprawę z tego, jak trudne będzie pokonanie dystansu między Bogiem a ludzkością, podjął to zadanie z posłuszeństwa Ojcu i z miłości do ludzkości, mimo że oznaczało to krzyż. Misjonarz jest zobowiązany do dzielenia ludzkiej kondycji z tymi, do których został posłany. Ten proces nigdy się nie kończy. Misjonarz musi być zdolnym do nieustannego exodusu z samego siebie, by stać się „wszystkim dla wszystkich” Prawdziwy misjonarz to nie turysta, który doznaje niezwykłych przeżyć pośród obcokrajowców, lecz ten, który wciela się w nową społeczność, umierając dla siebie.

7. **Służba prawdzie.** Misjonarz, jak każdy robotnik w Winnicy Pańskiej, służy prawdzie. Tylko Chrystus mógł powiedzieć o sobie: Ja jestem Prawdą. Praca misyjna to wytrwałe i uporczywe głoszenie Ewangelii, która jest słowem prawdy. Jan Paweł II w encyklice *Redemptoris missio* utwierdza nas, iż tym, co pozwala „wnikać w tajemnicze drogi Ducha Świętego, by prowadził nas do całej prawdy (por. J 16, 13), jest modlitwa”²⁸ Już wcześniej Paweł VI kładł mocny nacisk na fakt, że pobożność i służba prawdzie to wyróżniające wymiary duchowości misyjnej: „głosicielem Ewangelii jest

²⁶ Tamże.

²⁷ RMis 89.

²⁸ RMis 87.

ten, kto z największym nawet wyrzeczeniem i poświęceniem szuka zawsze prawdy, nigdy jej nie fałszuje i nie ukrywa, nie zaprzestaje jej studiowania, po prostu jej służy”²⁹

8. Zdolność do świadectwa. Jan Paweł II uwrażliwia misjonarzy, że Ewangelia, którą przepowiadają, w niektórych sytuacjach wzywa do świadectwa, czyli nawet gotowości do oddania życia³⁰ Uzdalnia ich do tego Duch Święty, który wahających się uczniów i Apostołów przekształcił „w odważnych świadków Chrystusa i świątłych głosicieli Jego Słowa”³¹ Duchowość świadectwa Jan Paweł II nazwał „szczególnym kwiatem Kościoła”³² Kard. J. Ratzinger w książce *Sól ziemi* stwierdza: „Tym, co mówiąc zupełnie po ludzku, uwiarygodniło Chrystusa, była Męka. I to jest także uwiarygodnienie Kościoła. Dlatego jest on najbardziej wiarygodny tam, gdzie ma męczenników i wyznawców. A tam, gdzie żyje się mu wygodnie, traci na wiarygodności”³³ Wielu misjonarzy, jako męczennicy, składają każdego roku Chrystusowi i prawdzie przez Niego objawionej ofiarę z życia. W chwilach próby dają dowody, że wiara, cnota, miłość do Chrystusa, godność, jaką człowiek ma wobec Boga, są dla nich najwyższą wartością, cenniejszą niż samo życie³⁴ Swoją służbę Chrystusowi okupili najwyższą ceną. Męczeństwo jest szczególnego rodzaju pójściem za Chrystusem, naśladowaniem Go i upodobnieniem się do Niego w śmierci. Jeżeli świętość mierzy się stopniem miłości do Chrystusa, to męczeństwo jest jej najwyższą próbą. Męczennik, oddając życie, jest obrazem Chrystusa umierającego na krzyżu. Męczeństwo to najdoskonalszy sposób naśladowania Chrystusa i najpew-

²⁹ P a w e ł VI. Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi* 78.

³⁰ RMis 78; 24.

³¹ RMis 87.

³² Por. A. K u b i ś. *Z teologii męczeństwa*. „Ateneum Kapłańskie” 79:1987 nr 472 z. 3 s. 461: „Męczeństwo i Kościół wzajemnie wobec siebie świadczą [...]. To, że męczeństwo ma zawsze miejsce i często w Kościele się pojawia, że zostaje podjęte bez fanatyzmu, nienawiści nieprzyjaciół, bez pozy teatralnej, że przez wielu bywa nawet żarliwie pożądane, świadczy o pozaziemskich źródłach Kościoła, stanowiąc *fenomen* nie mający uzasadnienia w ramach naturalistycznej interpretacji historii. Ale i Kościół nie pozostaje w tym wypadku dłużny, ponieważ tylko on może odsonić ludziom najgłębszy sens religijnego męczeństwa. Głosi przecież, że męczeństwo jest chrztem krwi, który w sposób doskonały usprawiedliwia, że stanowi heroiczne szczyty cnoty męstwa i miłości zarazem, że widzialnie ukazuje zwycięstwo Boga nad światem w człowieku”

³³ J. R a t z i n g e r. *Salz der Erde. Christentum und katholische Kirche an der Jahrtausendwende. Ein Gespräch mit Peter Seewald*. Stuttgart 1996 s. 206.

³⁴ J a n P a w e ł II. *Zanim rozpocznę homilię. Homilia wygłoszona na zakończenie Kongresu Eucharystycznego w Warszawie, 14 VI 1987*. IGP X 2:1987 s. 2228-2235.

niejszy środek połączenia się z Nim. Misjonarze ożywiają Kościół męczeństwem i świadczą o jego świętości³⁵

9. Pragnienie świętości. Duchowość misyjna stanowi niezawodną drogę do zdobywania świętości³⁶ Konieczność istnienia świętości w Kościele argumentuje Jan Paweł II prośbą Chrystusa, zanoszoną do Ojca, o uświęcenie Apostołów, uczniów i ich następców (J 17, 17). Jeżeli oni będą święci, to Kościół również zostanie ogarnięty nimbem świętości. Jednakże członkowie Kościoła w czasie swego ziemskiego życia zwykle są narażeni na zasadzki szatana, świata i ciała. Dlatego ich zjednoczenie z Bogiem w danej chwili nie jest pewne i ostateczne, gdyż przez ponowny upadek mogą wszystko utracić. W rzeczywistości nawet wtedy Kościół nie przestaje być święty, ponieważ grzech nie należy do Kościoła, lecz wyłącznie do grzesznika, który pomimo upadku nadal zachowuje wiarę i w dalszym ciągu stanowi część ciała Kościoła. Zejście z drogi Chrystusa poszczególnego człowieka nie oszpeca Kościoła jako takiego. Jedynym celem przyjscia Syna Bożego na ziemię było uświęcenie Kościoła. Jego świętość stała się „żywym dziedzictwem Kościoła” Na potwierdzenie słuszności swojej tezy Papież przytacza świadectwo św. Pawła, który wskazał, że „Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie, aby go uświęcić” (Ef 5, 25-26), aby uczynić Go „świętym i nieskalanym” (Ef 5, 27). Drugim tekstem cytowanym przez Papieża na dowód istnienia świętości ontologicznej w Kościele jest Ef 2, 19-22³⁷ Świętość Kościoła gwarantuje obecność Chrystusa w Kościele. Użyte w powyższym tekście biblijnym wyrażenia: „kamieniem węgielnym jest sam Chrystus Jezus”, „w Nim zespolona cała budowla”, „zbudowani na fundamencie apostołów i proroków” świadczą, że wspólnota Kościoła ma być „świętą w Panu świątynią” i „mieszkaniem Boga” Chrystus jest bramą świętości, która powinna się jednak realizować w Kościele i przez Kościół. W tym celu Chrystus wyposażył Kościół w pełnię środków zbawienia. Jan Paweł II zaleca misjonarzom niezbędne środki uświęcenia, takie jak: godziwe celebrowanie Mszy świętej, regularne odmawianie Liturgii Godzin („bez zbywania jej”, jak zalecał św. Alfons Maria Liguori), nawiedzanie Najświęt-

³⁵ Por. RMis 89.

³⁶ RMis 90.

³⁷ „A więc nie jesteście już obcymi i przychodniami, ale jesteście współobywatelami świętych i domownikami Boga – zbudowani na fundamencie apostołów i proroków, gdzie kamieniem węgielnym jest sam Jezus Chrystus. W Nim zespalana cała budowla rośnie na świętą w Panu świątynię, w Nim i wy także wznosicie się we wspólnym budowaniu, by stanowić mieszkanie Boga przez Ducha”(Ef 2, 19-22).

szego Sakramentu, codzienne odmawianie różańca, medytację, okresowe przystępowanie do sakramentu pokuty. Wśród wymienionych szczególnie trzeba podkreślić wagę sakramentu pokuty, którego regularne praktykowanie ułatwia misjonarzowi wyrobienie sobie realistycznego obrazu samego siebie, a w konsekwencji przyjęcie postawy pokory ze świadomością kruchości własnego człowieczeństwa, grzeszności i potrzeby przebaczenia. W ten sposób odkrywa „prawdę o sobie samym” i nabywa umiejętności ufego zwracania się do Bożego miłosierdzia³⁸

Kościół głosi, że istnieje jedna świętość, niezależnie od stanu czy zawodu, do której wszyscy są powołani i wezwani. Na misjonarzach ciąży szczególnie obowiązek dążenia do świętości i urzeczywistnienia w ten sposób samej istoty Kościoła. Wynika on z powołania misyjnego, ale także z samej natury ludzkiej, która nie może mieć innego najwyższego celu, jak tylko samego Boga i uczestnictwa w Jego naturze. Na gruncie charyzmatu bycia chrześcijaninem wyróżniają się takie powołania, jak: kapłańskie, zakonne czy powołanie świeckich. Świętość nie płynie więc z warstwy instytucjonalnej Kościoła, lecz z ujawniającej się w nim łaski i podkreślających jego strukturę charyzmatów³⁹ Ponieważ istotą świętości jest miłość, dlatego świętość Kościoła przejawia się głównie w naśladowaniu Chrystusa w miłości.

BIBLIOGRAFIA

- Chmielewski M.: Duchowość. W: Leksykon duchowości katolickiej. Red. M. Chmielewski. Lublin–Kraków: Wydawnictwo „M” 2002 s. 226.
- Contran N.: Duchowość misyjna. W: Kościół misyjny. Podstawowe studium misjologii. Red. S. Karotempler. Przeł. R. Dziura, A. Halemba. Warszawa: Missio-Polonia 1997 s. 226-232.
- Drączkowski F.: Znaczenie słów Klemensa Aleksandryjskiego „modlitwa jest rozmową z Bogiem” w ich kontekście bliższym i dalszym. „Tarnowskie Studia Teologiczne” 8:1981 s. 124-137.
- Gajda J.: Misyjna duchowość. W: Leksykon duchowości katolickiej. Red. M. Chmielewski. Lublin–Kraków: Wydawnictwo „M” 2002 s. 542-545.
- Langkammer H.: Biblijne podstawy duchowości chrześcijańskiej. Wrocław 1987.
- Olszewski D.: Kontemplacja. W: Słownik teologiczny. Red. A. Zuberbier. Katowice 1988² s. 244-245.
- Rahner K.: *Das Dynamische in der Kirche*. Freiburg 1957.
- Witek S.: *Teologia życia duchowego*. Lublin: TNKUL 1986.

³⁸ Por. PPD, s. 40; RP 31; PDV 26.

³⁹ Por. K. Rahner. *Das Dynamische in der Kirche*. Freiburg 1957 s. 45-48.

MISSIONARY SPIRITUALITY
IN JOHN PAUL II'S *REDEMPTORIS MISSIO*

Summary

The author has devoted his paper to the issue of missionary spirituality in the light of John Paul II's encyclical *Redemptoris missio*. It is the first document of the Church ranked so high which takes an exhaustive approach to the issue in question. The problem of missionary spirituality has been discussed in this paper in three points: as the necessity of missionary spirituality, its specific character, and dimensions (such as submissiveness to the Holy Spirit, internal unification and imitation of Christ, love and "sense" of the Church, prayer and contemplation, asceticism, pastoral love, service to the truth, ability to witness, and desire for holiness).

Translated by Jan Klos

Słowa kluczowe: misje, duchowość misyjna, encyklika *Redemptoris missio*.

Key words: missions, missionary spirituality, the encyclical *Redemptoris missio*.